

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра англійської мови

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

МАТЕРІАЛИ

III-го науково-методичного семінару

(Київ, 27 березня 2015 року)

Київ – 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра англійської мови

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

МАТЕРІАЛИ
III-го науково-методичного семінару
(Київ, 27 березня 2015 року)

Київ – 2015

ЗМІСТ

Кнодель Л. В.

ІДЕАЛ ПЕДАГОГА В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

7

Ольшанський Д. В.

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ У КОНТЕКСТІ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ

14

Скуратівська Г. С.

ЛІНГВІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНГЛІЙСЬКОГО
ПИСЕМНОГО ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ
ПІДГОТОВКИ ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО
СПІЛКУВАННЯ

21

Чернігівська Н. С.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК СКЛАДОВА ЗМІСТУ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ БАГАТОПРОФІЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

29

Солдатова Л. П.

ОПТИМАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ «МОВИ ПЕРВИННОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ» ПРИ НАВЧАННІ «МОВИ ВТОРИННОЇ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ» У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

36

Громова Н. С.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАТИВНОГО
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

42

Поліщук Н. П.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТЕКСТУАЛЬНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В
КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

50

Сергєєва О. П.

ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК КЛЮЧ ДО РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ЧАС ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ
ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

55

Заяць Л. І. ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТАХ НІДЕРЛАНДІВ	62
Гродський І. Я. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ТА СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	68
Кисельова І. І. РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	76
Михайлик О. П. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНОГО КУРСУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕПРОФІЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	83
Яранцева О. І. РОЛЬ ЮРИДИЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ВИКЛАДАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ТА КУРСАНТАМ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПРАВНИЧОГО СПРЯМУВАННЯ	91
Скриник Л. М., Скриник М. В. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ	98
Кобилянська І. В. ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	104
Драмарецька Л. Б. ФОРМИ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ГАЛУЗІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	110

- Committee of Ministers on 17 March 1998, at the 623rd meeting of the Ministers' Deputies). – Strasbourg: Council of Europe.
2. ICLON Leiden University. Graduate School of Teaching. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.iclon.leidenuniv.nl/>
 3. International Bureau of Education. UNESCO. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ibe.unesco.org/en.html>
 4. Leiden University. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.leidenuniv.nl/>
 5. Linguistics. Master's programmes. Humanities Universitet Leiden [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://hum.leiden.edu/linguistics>
 6. Netherlands organisation for international cooperation in higher education. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.studyinholland.nl/>
 7. QANU research review Teacher Training Institutes. 2010. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.qanu.nl/sites/default/files/bestanden/files/Teacher%20Training%20Institutes%20OZ%202010.pdf.pdf>
 8. Utrecht University. Masters. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.uu.nl/masters/>
 9. World Data on Education. 7th edition, 2010/11 Netherlands. Updated version, October 2012. International Bureau of Education. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Netherlands.pdf

*Гродський І. Я.
старший викладач
кафедри англійської
мови Гуманітарного
інституту Київського
університету імені
Бориса Грінченка*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ТА СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інформатизація сфери освіти все більше завойовує позиції у цій галузі і вступає на якісно новий рівень свого розвитку. Досить успішно розв'язуються

питання використання комп'ютерних технологій як у вищій, професійній, так і у середній школах. Накопичений досвід у цій сфері, по суті, певною мірою засвідчує, що період пілотних проєктів, різноманітних підходів і діаметрально протилежних точок зору на цю проблему завершується. А відтак – необхідно чітко уявляти і відповідно оцінювати роль інформаційних технологій у навчальному процесі. На цьому етапі розвитку зазначеної наукової галузі провідні позиції починають займати більш конкретні і, можливо, дещо вужчі питання, пов'язані з визначенням дидактичного, психологічного і методичного потенціалів комп'ютерних технологій у навчанні різних предметів, їх вплив як на парадигму всієї освіти, так і на теорію та практику навчання кожного освітнього курсу. У цьому зв'язку актуальними є питання, від яких значною мірою залежить загальне уявлення про можливості комп'ютера, у тому числі і його місця, ролі та функцій у навчальному процесі. Об'єкт дослідження – навчання студентів немовних спеціальностей за новими інформаційними технологіями. Предмет дослідження – психологічні умови ефективного застосування ТЗН у навчанні іноземної мови. Мета дослідження – з'ясувати психологічні умови ефективного навчання студентів немовних спеціальностей за новими інформаційними технологіями.

Питанням використання ТЗН цікавились такі вітчизняні та зарубіжні дослідники як В. Андрущенко, Н. Балик, Ю. Батурін, В. Биков, Ю. Валькман, Н. Вінер, С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Дичківська, М. Жалдак, Ю. Жук, О. Лященко, Ю. Машбиць, Н. Морзе, Є. Полат, С. Раков, О. Співаковський, І. Фрумін, А. Девід, Р. Вільямс, К. Маклін, П. Росс. Окремі аспекти психологічного спрямування комп'ютерних технологій вивчали І. М. Горелов, Є. І. Машбиць, О. К. Тихомиров, С. Пейперт. У працях цих авторів розглянуто шляхи підвищення ефективності навчання з використанням ТЗН, способи класифікації програмних засобів, специфіка їх використання у навчальному процесі [8, 5].

Застосування технічних засобів вимагає певного коригування навчального процесу, однак не слід забувати, що ТЗН повинні гармонійно вписуватись у навчальний процес. Цілком закономірно, що з появою значної кількості ТЗН, кожен із яких має свої переваги й недоліки, постає питання їх комплексного застосування з урахуванням кращих можливостей кожного з них.

Використання ТЗН у процесі навчання має цілий ряд переваг [5, 83]:

- варіативність застосування на різних етапах навчання;

- можливість застосування на будь-якому етапі роботи на практичному занятті;
- навчальний матеріал краще сприймається і легше запам'ятовується студентами;
- економне використання навчального часу;
- індивідуалізація навчання, визначення глибини і послідовності засвоєння, темпу роботи;
- реєстрація даних про студента;
- збір та обробка статистичних даних про індивідуальну навчальну діяльність студентів;
- скорочення видів роботи, що викликають втомлюваність студента;
- використання різних аудіовізуальних засобів навчання (графіки, звуку) для збагачення і мотивації навчання, наочного та динамічного подання матеріалу;
- розгалуження послідовності навчання на основі аналізу помилок студента;
- адаптація існуючих навчальних матеріалів до комп'ютеризованих умов навчання;
- створення комфортного середовища навчання;
- впровадження експериментальних досліджень;
- активізація навчальної діяльності студента;
- інтенсифікація навчання та підвищення рівня мотивації;
- формування самооцінки студентів та створення умов для самостійної роботи.

Усі перелічені переваги комп'ютерної форми навчання допомагають вирішити основне завдання мовної освіти – формування у студентів мовної компетенції.

Однак слід мати на увазі, що необгрунтоване використання ТЗН у навчальному процесі може виявитися не лише неефективним, а навіть шкідливим і згубним. Досить важливо зрозуміти, що використання комп'ютерів має певні недоліки [9, 30]:

- комп'ютери не забезпечують певних важливих рис реальної комунікації;
- деяким студентам важко призвичаїтися до незалежної (від викладача) праці;
- комп'ютери не дають відчуття співпраці, як у випадку роботи з викладачем;

- недисципліновані студенти мають труднощі під час роботи з комп'ютерами;
- деякі студенти/викладачі не сприймають відходу від традиційних методів навчання;
- комп'ютери – це машини, що потребують технічного обслуговування і можуть перестати функціонувати в будь-який момент;
- читання тексту з екрану більше втомлює, ніж читання друкованого тексту.

С. І. Архангельський, Ю. В. Павлов [1, 18] досить слушно вважають, що при створенні комплексів відбувається не просто механічне поєднання, а інтеграція окремих ТЗН. Як результат, основна мета досліджень в області створення та застосування ТЗН полягає в тому, щоб пізнати, яким чином необхідно поєднувати, інтегрувати окремі елементи (окремі технічні засоби навчання) у нові комплекси, котрі будуть мати більш високі педагогічні можливості.

У статті ми будемо спиратися на основні дидактико-методичні принципи комплексного застосування технічних засобів навчання. П. І. Сердюков виділяє такі принципи [7, 310]: 1) активність; 2) проблемність; 3) свідомість; 4) наочність; 5) індивідуалізація; 6) комунікативність; 7) доповнюваність та інтегрованість; 8) доступність; 9) лінгвістична адекватність; 10) реактивність; 11) адаптивність; 12) ефективність; 13) мінімізація негативного впливу; 14) адекватність та достатність дидактичного забезпечення.

Під принципом *активності* розуміється активний характер взаємодії студента і технічного засобу навчання при вирішенні пізнавальних завдань.

Принцип *проблемності* передбачає спрямованість кожної дії студента на вирішення певних навчальних завдань.

Принцип *свідомості* включає в себе свідоме використання навчального матеріалу для вирішення навчально-пізнавальних завдань.

Принцип *наочності* вказує на необхідність і доцільність подання навчальної інформації за допомогою аудіо-візуальних засобів, оскільки обсяг сприйнятої інформації значно збільшується зі збільшенням кількості аналізаторів на основі поєднання аудитивного та візуального каналів.

Принцип *індивідуалізації* проявляється в наступному:

- індивідуальному виборі видів роботи;
- індивідуальному виборі темпу роботи;

- наявності зворотного зв'язку.

Принцип *комунікативності* полягає в комунікативній спрямованості процесу навчання через комунікативні завдання.

За принципом *доповнюваності* та *інтегрованості* технічні засоби доповнюють один одного та інтегруються в навчальний процес.

Під принципом *доступності* розуміється:

1) доступність і посиленість у роботі з технічними засобами навчання. При роботі з комп'ютерною технікою необхідні певні знання, вміння та навички, які називають *комп'ютерною грамотністю* [3, 55]. Виділяють два види комп'ютерної грамотності [4, 41]:

а) побутова – навички оперування побутовими пристроями нового типу; у нашому випадку – вміння використовувати прикладні програми, (навчальні та допоміжні) як для викладача, так і для студентів;

б) професійна – вміння вирішувати специфічне коло завдань для певної професійної сфери.

Під професійною комп'ютерною грамотністю ми розуміємо наступне:

- уміння коректно ставити завдання інженеру-програмісту (для викладача-методиста при розробці комп'ютерних програм);

- уміння розробляти сценарій навчальних комп'ютерних програм, курсів (для викладача-методиста);

- знання технічних та дидактичних можливостей комп'ютерів та існуючого програмного забезпечення (для викладача та студентів);

2) доступність і посиленість у засвоєнні навчального матеріалу (як один із загальних принципів навчання).

Принцип *лінгвістичної адекватності* передбачає максимально повний, однозначний та лінгвістично вірний аналіз відповідей, що вводяться студентом. Відповідно до нього зростають вимоги, в першу чергу, до комп'ютерних програм.

Принцип *реактивності* вимагає забезпечення оперативного, чіткого та об'єктивного зв'язку між студентом та технічним засобом. Згідно з цим принципом зростають вимоги до технічних характеристик ТЗН, зокрема персональних комп'ютерів, та якості дидактичних матеріалів [2, 23].

Принцип *адаптивності* спрямований на врахування індивідуальних характеристик особистості студента. Цей принцип стає особливо актуальним із появою тенденції до індивідуалізації навчання.

Згідно з принципом *ефективності*, застосування технічних засобів у комплексі виправдане тоді, коли воно забезпечить високу ефективність та інтенсивність навчання, саме у такій комбінації і саме за умови використання конкретної методики.

Принцип *мінімізації негативного впливу* вимагає дотримання санітарно-гігієнічних норм навчання, зведення до мінімуму негативного впливу технічних засобів навчання на людину. Ми розглядаємо цей принцип із таких позицій:

- використання в навчальному процесі високоякісних технічних засобів із кількома ступенями захисту від шкідливого впливу на людину;
- використання високоякісних дидактичних матеріалів;
- дотримання принципу вибору технічного засобу навчання з меншим шкідливим впливом на людину, за умови тотожності його техніко-дидактичних можливостей з іншим ТЗН.

Принцип *адекватності та достатності дидактичного забезпечення* передбачає забезпеченість навчальної діяльності при формуванні граматичної компетенції студентів навчальними матеріалами високої методичної та технічної якості, що відповідають цілям, змісту та методиці викладання курсу з іноземної мови.

Вирішення завдання комплексного застосування ТЗН можливе в кілька етапів:

- 1) дослідження дидактичного потенціалу кожного окремо взятого ТЗН і визначення його місця у навчально-пізнавальному процесі поряд з іншими технічними засобами;
- 2) проведення порівняльного аналізу дидактичних можливостей різних технічних засобів навчання для вирішення різноманітних дидактичних завдань та їх порівняльна оцінка;
- 3) формулювання рекомендацій, в яких систематизований перелік дидактичних завдань, що відображають зміст навчального процесу, був би співвіднесений з тими засобами, за допомогою яких будуть вирішуватися ці завдання [8, 8].

Щоб оцінити вплив технічних засобів на навчально-пізнавальний процес, необхідно уявити механізм цього процесу. Якщо з одного боку знати фази пізнавального процесу та особливості, характерні для кожної фази, а з другого – проникнути в суть дидактичних можливостей кожного

ТЗН, то можна отримати уяву про те, де, на якій фазі пізнавального процесу конкретний засіб може забезпечити максимальну ефективність.

Світова практика розвитку та використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті демонструє тенденцію до зміни традиційних форм організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства.

Рис. 1. Тенденція змін традиційних форм організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства

Разом з тим змінюється й зміст освіти, методики та дидактичні підходи.

Сучасними світовими тенденціями розвитку інформатизації освіти є:

- створення єдиного освітнього простору;

- активне запровадження нових засобів та методів навчання, що орієнтовані на використання інформаційних технологій;
- синтез засобів та методів традиційного та комп'ютерного навчання;
- створення системи випереджаючої освіти.
- виникнення нового напрямку діяльності викладача – розробка інформаційних технологій навчання та програмно-методичних комплексів; зміна змісту діяльності викладача: з «репродуктора» знань до розробника нової технології (що з одного боку, підвищує його творчу активність, а з іншого – потребує високого рівня технологічної та методичної підготовки).
- формування системи безперервного навчання як універсальної форми діяльності, що спрямована на постійний розвиток особистості протягом всього життя [6, 239].

Отже, комплексність використання технічних засобів витікає, по-перше, із самої природи навчання іноземної мови: мову, як засіб комунікації, необхідно презентувати (етап введення, на якому планується застосування відео та комп'ютера) та використовувати (на етапі тренування та контролю, де в максимальному обсязі будуть використані техніко-дидактичні можливості ТЗН) у різних видах мовленнєвої діяльності; по-друге, із психолого-фізіологічних особливостей сприймання, опрацювання, запам'ятовування та використання інформації людиною. Використання ТЗН у навчанні здатне створити особливе комунікативне середовище, в якому буде забезпечуватися надбання міцних знань та формування іншомовної комунікативної компетенції, її граматичного аспекту зокрема, шляхом підвищення ефективності сприйняття та опрацювання інформації студентами. Це можливе завдяки врахуванню психічних процесів, що відбуваються у мозку людини, поданню навчальної інформації одночасно органам зору та слуху, підключенню до опрацювання інформації механізмів образного сприймання, позитивному впливові на емоційну сферу особистості студента, залученню довільної та мимовільної уваги тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архангельский С. И., Павлов Ю. В. Что такое комплекс ТСО? // Вестник высш. школы. – 1972. – №3. – С.17-21.
2. Гапон Ю. А. Застосування комп'ютерної техніки на етапі введення нового навчального матеріалу у системі інтенсивного навчання іноземних мов // Іноземні мови. – 2000. – №2. – С.22-26.

3. Жигарев А. Н., Макарова Н. В., Путинцева М. А. Основы компьютерной грамоты. – Л., 1987. – 86 с.
4. Комп'ютери в обучении языку: проблемы и решения / Е. А. Власов, Т. Ф. Юдина, О. Г. Авраменко, А. В. Шилов. – М.: Рус. язык, 1990. – 80 с.
5. Кужель О. М., Коваль Т. І. Використання персонального комп'ютера у вивченні іноземних мов // Нові інформаційні технології навчання в навчальних закладах України: Науково-методичний збірник: – Вип. 8: Педагогіка / Редкол.: І. І. Мархель (гол. ред.) та ін. – Одеса : Друк, 2001. – 242 с.
6. Петрашук О. П. Тестовий контроль як засіб оптимізації управління навчальним процесом з іноземних мов // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ. – Вип. 2. – 2000. – С. 234-241.
7. Сердюков П. И. Теоретические основы обучения иностранным языкам в языковом вузе с применением информационных технологий: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.02. – К., 1997. – 349 с.
8. Сорока О. М. Психологічні умови застосування комп'ютерних засобів у процесі навчання іноземної мови (на матеріалі дослідження студентів немовних факультетів): Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07. — К., 2002. — 19 с.
9. Gavalis B. Computers and the EFL Class: Their Advantages and Possible Outcome. English Teaching Forum, Vol. 35, № 4, 1998. – 64с.

Кисельова І. І.

*старший викладач
кафедри англійської
мови Гуманітного
інституту Київського
університету імені
Бориса Грінченка*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Сучасний ринок праці висуває нові вимоги до випускників вузів: професійні знання та вміння є необхідними умовами, але вони не є достатніми для кар'єрного зростання. Для успішної професійної адаптації потрібна реалізація всього особистісного потенціалу, професійної свідомості та